

Latvijas lauki un lauksaimniecība

Zemkopības ministra Ata Slaktera
akadēmiskā uzruna
“Vecaucē 2000”

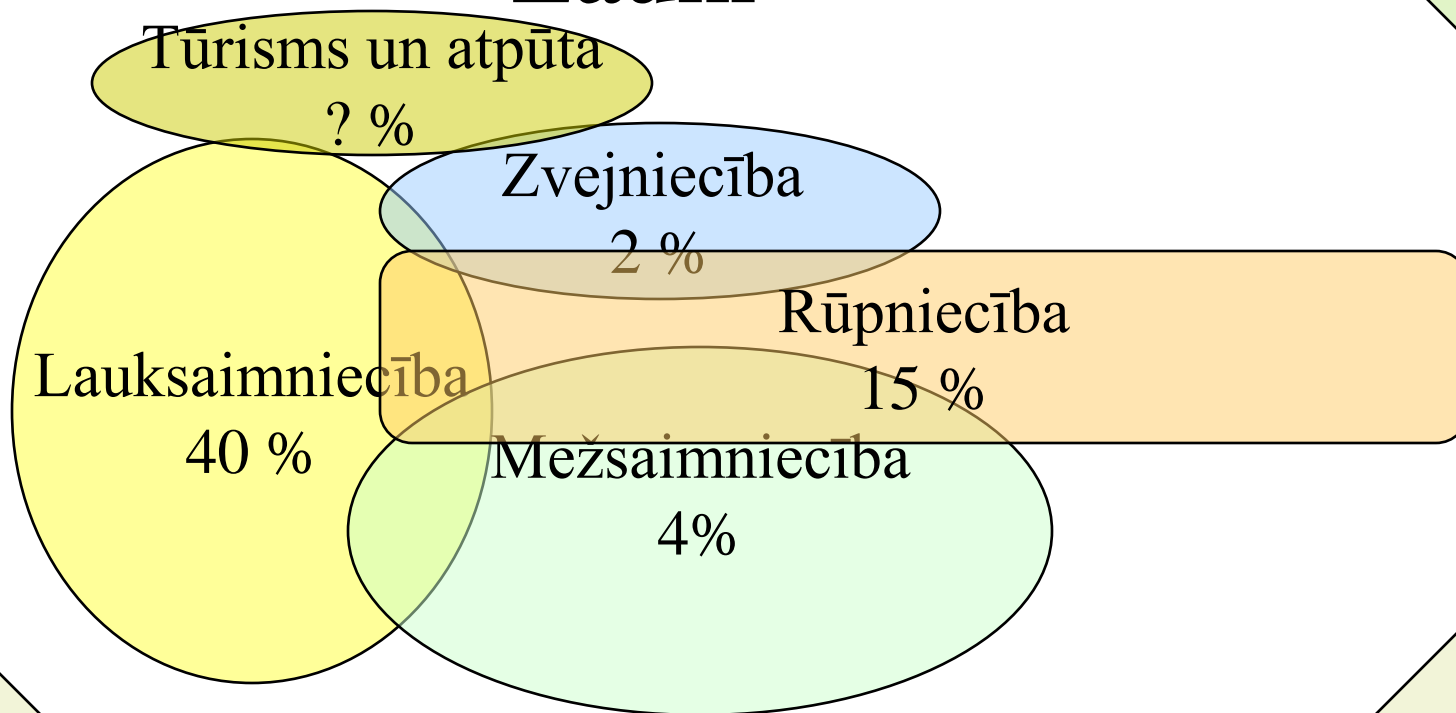
Šodien par

- **Lauki un lauksaimniecība**
- **Eiropas savienība un Latvijas lauksaimniecība**
- **lauksaimniecības tirgus attīstība**
- **valsts politikas pamatnostādnes**
- **kas un kam jādara**
- **Ieskicējot arī**
 - ⇒ **dažus lauku attīstības jautājumus**
 - ⇒ **dialoga attīstību starp lauksaimnieku sabiedrību un pārējo valsti**

Lauki un lauksaimniecība...

Lauki

ES integrācija- starptautiskās satiksmes smagsvara vilciens

- **12 vagoni un daudzas kupejas.**
 - ⇒ **Mūsējās-
lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, pārtika
Latvijas vagonā**
- **Šis integrācijas vilnis – vilciena reiss-
atšķiras no iepriekšējiem:**
 - ⇒ **apjomi**
 - ⇒ **Eiropas telpas vienošanās un arī dalīšanās**
- **Lauksaimniecība ir tikai viena no ekonomikas nozarēm,
bet mežsaimniecība un rūpniecība jau šodien ir Eiropas
tirgus daļa – tajā skaitā ar antidempinga nodevām**

ES un Latvijas lauksaimniecība

- **Eiropas integrācija nav vienreizējs akts ,
tas ir ilgstošs gatavošanās process-**
 - ⇒ **normatīvā un tiesiskā vide**
 - ⇒ **saimniecība**
 - ⇒ **sabiedrība**
 - ⇒ **institūcijas**
- **Tāpēc mums jāstrādā, lai nozari sagatavotu iestājam ES**
- **Lai lēmumu var pieņemt Latvijas tauta referendumā**

Valsts un tirgus – tirgus sakārtošana

Tirgus sakārtošanā darāmā pietiek visiem.

□ **Valstij:**

⇒ **tiesiskās vides izveidošana. Piemēram, no jau izdarītā var nosaukt:**

- **cukura tirgus struktūras veidošanas pasākumu kompleks-**
 - **cukura ražošanas kvotēšana; importa ierobežošana, intervence, nu arī iespējamā akcīzes nodokļa noteikšana;**
 - **valsts intervence labības tirgū**

⇒ **spēles noteikumu ievērošanas uzraudzība**

- **arī veterinārā un sanitārā uzraudzība**

- **Bet pilnvērtīgai tirgus attīstīšanai -
vispirms mums ir vajadzīgs Latvijas produkts**

Ražotāji un tirgus:

kvalitatīvs produkts- tirgus pamats

Tāpēc nozīmīgākā darba daļa paliek ražotājiem

⇒ valsts var palīdzēt ražotājiem tirgū, tomēr tā nekad vairs neklūs par vienīgo vai galveno tirgus dalībnieku

Ražotājiem

⇒ **produkta veidošana un standartizēšana**

- pircējam akceptējama produkta radīšana – orientieris ražotājam
- iespēja veidot visu ražošanas procesa ķēdi konkrēta produkta ražošanai pietiekamos apjomos
- papildus reālas barjeras nekvalitatīva, tāpēc lēta, importa produkta ieplūdumam – dārzeni, gaļa, digoksīns...

Ražotāji un tirgus: kooperācija - spēka avots

- ⇒ kooperācija – formāla un neformāla - tirgus spēka avots
- pārdošanas izmaksu samazināšana
 - spēja pircējam piedāvāt vajadzīgo produktu laikā un telpā
 - galu galā - iespēja vienoties par labāko pārdošanas cenu
 - iespēja veidot dialogu ar valsti
 - tāpēc lauksaimniecības gada programmā 2001. gadam arī kooperācijai ir ierādīta sava vieta

Tirgus tālākā attīstība – sava tirgus atgūšana un tirgus nišu iekarošana

Mūsu tirgus tālākās attīstības pamatvirzieni

□ iekšējā tirgus atgūšana

⇒ importa aizstāšana

	1996	1997	1998	1999
L/s gala produkcija	246	243	210	179
Pārtikas mazumtirdzn.apgroz.	487	496	603	618
Pārtikas rūpniecība	439	504	497	426
L/s pārtikas ārējās tirdzniec.saldo			-64,4	-70,5

□ Latvijas izcelsmes produkta daļu mazumtirdzniecības apgrozījumā

⇒ savas preču zīmes izveidošana-

□ standarti, reklāmas kampaņas, labs iespaids pircējam

⇒ tas ir pirmais un ekonomiski vieglākais solis, kam seko

Tirgus tālākā attīstība – ...un tirgus nišu iekarošana

- izaugsme Baltijas vienotajā tirgū
- nišu produkti plašākam tirgum – Eiropai, Tuviem un Tāliem Austrumiem, Amerikai...

Tirgus sakārtošanas un nozares attīstības priekšnoteikums – valsts un ražotāju darbības integrācija

Atgriežoties-

tikai valsts un ražotāju sadarbībā iespējama tirgus sakārtošana tās plašākajā izpratnē, arī visa nozares attīstība, īpaši ES integrācijas saistībā

Pozitīvās iezīmes:

- ⇒ **Izveidojušās ražotāju interešu organizācijas visās nozarēs, arī koordinējošā LOSP**
- ⇒ **to pārstāvji iekļāvušies ES integrācijas nozaru darba grupās,**
- ⇒ **uzsākts darbs pie**
 - **pie vienotās pārtikas aprites sistēmas veidošanas**
 - **piena ražotāju reģistra veidošana**

Darbības princips – progresīvs un progresējošs dialogs

- **Progresu nozarē var panākt, tikai veidojot dialogus.**
 - ⇒ **starp valsti un ražotājiem**
 - ⇒ **starp lauksaimniekiem un citām nozarēm**
 - rūpniecība un tirdzniecība ir lauksaimniecības noslēgums
 - celtniecība un resursu pieejamība- ražošanas sākums
 - rūpniecība, mežsaimniecība, tūrisms un citi pakalpojumi – lauksaimniecību papildinošās darbavietas laukos
 - ⇒ **starp laukiem un pārējo sabiedrību**
- **Tomēr dialogs nav:**
 - mītiņrunāšana
 - diktāts
- **ZM un ražotāju organizāciju sadarbība - daļa no progresējoša un, cerams - progresīva dialoga**

Valsts politika nozares attīstībai – pamatpieņēmumi

**Attīstības pamats- cilvēku (ražotāju, uzņēmēju,
strādājošo) motivācija**

**Vienkāršoti – viņu ienākumu salīdzinošais
pieaugums**

□ **Tā avoti :**

⇒ **tirgus ieņēmumu palielinājums**

⇒ **ražošanas izmaksu ekonomija**

Tirgus ieņēmumu palielinājums

⇒ **tirgus ieņēmumu palielinājums**

- **atkal tirgus spēks un kooperācija**

- **atkal tirgus sakārtošana**

 - **tirgus aizsardzība lētā importa ierobežošanai**

 - **tirgus “balināšana” godīgas konkurences veicināšanai**

Ražošanas izmaksu ekonomija

- **ražotāju izglītošana**
 - ⇒ **zinātnes atziņas – rekomendācijas efektīvākai saimniekošanai**
 - ⇒ **izglītošanas pieejamība:**
 - visu līmeņu skolas
 - kursi,
 - konsultācijas
 - demonstrējumi,
 - izziņas literatūra,
 - interneta tehnoloģijas
- **ražošanas tehnoloģiskā modernizācija**
 - ⇒ **jaunu produktu un tehnoloģiju radīšana**
 - ⇒ **investīciju pieejamība**
 - nacionālās subsīdijas
 - SAPARD
- **ražošanas organizatoriskā modernizācija**

Mūsu politikas vadmotīvi

- **Mūsu pašreizējie mērķi lauksaimniecības politikā**
 - ⇒ **panākt preču ražojošo saimniecību attīstību un konkurētspējas palielināšanos**
 - ⇒ **panākt, lai nozīmīgāko produktu ražošanas apjoms būtu vismaz adekvāts iekšējam patēriņam,**
Pašreiz vēl nav runa par lauksaimniecības produktu eksportu no Latvijas. Savu eksporta potenciālu mēs esam zaudējuši, cīņa nu jau ir par savu pozīciju aizstāvēšanu iekšējā tirgū, tātad ražošanas apjomu ziņā mums vairs nav tiesību atkāpties,
 - ⇒ **jāsakārto iekšējais tirgus.**

Ko kam jādara – zinātne un izglītība

□ Zinātnei

⇒ **lauksaimniecības zinātnei ir jādod praktiski pielietojams rezultāts:**

- kā samazināt ražošanas izmaksas;**
- kā uzlabot produkcijas kvalitātes īpašības,**

□ Izglītībai;

⇒ **lauksaimniecības izglītības sistēmas galvenais uzdevums būtu panākt izglītības kvalitāti- mums ir vajadzīgi vispirms jau konkurētspējīgi saimnieki**

⇒ **LLKC sistēmai ir jābūt vēl stiprākai saimnieka balstošajai rokai viņa saimnieciskajā darbībā- ar zelta vērtiem padomiem**

Ko kam jā dara - Zemkopības ministrija un valsts iestādes

- **Zemkopības ministrijai kā valdības daļai**
 - ⇒ **jāizveido stabila un ekonomiski pamatota lauksaimniecības atbalsta politika**
(tas mazums naudas līdzekļu, kas ir pieejams, ir jāiztērē ar vislielāko atdevi);
 - ⇒ **jāattīsta likumdošanas bāze lauksaimniecībā;**
 - (lauksaimniecības likums, normatīvie akti, kas regulē lauksaimniecisko ražošanu pa nozarēm, orientējoties uz ES
- **Lauku atbalsta dienestam**
 - ⇒ **nacionālo atbalsta programmu administrēšana**
 - ⇒ **SAPARD ieviešana**

Ko kam jādara - uzņēmējiem

- **servisa un apkalpojošajām nozarēm**
 - ⇒ **jāattīsta pakalpojumu kvalitāte un piedāvājums izmaksu samazinājuma nevis palielinājuma virzienā. Ir jāpamato skaidri: par cik zemnieks nopelnīs vairāk, izmantojot piedāvāto pakalpojumu vai tehnoloģiju,**
- **lauksaimniekiem;**
 - ⇒ **jāmācās lauksaimniecībā saskatīt biznesa iespējas**
 - ⇒ **tās izmantot**

Un vēlreiz nobeigumā – lauksaimniecība....

- Lauksaimniecība vēl joprojām ir un tai ir jāpaliek par lauku ekonomikas mugurkaulu.
- Mums ir ļoti daudz darāmā lauksaimniecības kā ražošanas nozares attīstīšanā
 - ⇒ it kā daudz jau ir izdarīts,
 - ir likumi, MK noteikumi,
 - ir izveidotas un attīstītas institūcijas, izglītība
 - ir nacionālā subsīdiju programma
 - to jau tūlīt papildinās SAPARD
 - ⇒ bet vēl daudz vairāk ir palicis
 - lauku saimniecību izaugsme
 - efektīva pārstrāde
 - jauni un tirgū pieprasīti produkti
- zemnieku motivācijai saimniekot arī tirgus apstākļos ir jābūt lauksaimniecības attīstības politikas vadmotīvam

.... un lauki

- **Bet vēl vairāk darāmā ir palicis lauku attīstības politikā**
 - ⇒ **Vispirms jau sabiedrības apziņas attīstībā**
 - ⇒ **Atbilstošu attīstības programmu izstrādāšanā**
 - ⇒ **To finansiālā nodrošinājuma izveidošanā**
- **Un tā prasīs vēl vairāk līdzekļu kā viena lauku nozare-lauksaimniecība**
- **Te liekam daudzpunkti (....),**
jo tālākais lielā mērā atkarīgs no mūsu kopējās sadarbības un visas sabiedrības atbalsta izpratnei, ka visas lauku attīstības problēmas nav vienīgi lauksaimniecība, tomēr katra lauku ģimene kaut kādā veidā ir ar lauksaimniecību saistīta